

N:o 89.

Af herr N. Olsson .i Ättersta, om skrifvelse till Kongl. Maj:t
 angående åtgärders vidtagande för inlösande till stats-
 verket af vissa skattefrälseräntor.

I anledning af Riksdagens skrivelser den 11 maj 1884 och 12 maj 1885 har Kongl. Maj:t uti en den 11 september 1885 utfärdad förordning föreskrifvit, att de räntor af skattefrälsehemman, hvilka genom köp, byte eller gäfvu kommit från kronan i enskild persons eller verks, menighets eller inrättnings ego och icke blifvit med jordeganderätten förenade, »skulle i mån som vederbörande egare derom framställde anbud, sedan behörig utredning om utskyldernas rätta natur och belopp egt rum, för statsverkets räkning inlösas». Vid granskning af jordeböcker och andra handlingar, som i följd af inkomna anbud hos kongl. kammarkollegium egt rum, har det emellertid utrönt, att åtskilliga staten till inlösen erbjudna skattefrälseräntor tillförene längre eller kortare tid varit förenade med jordeganderätten, och har kammarkollegium ansett, att denna förordning icke kunde tillämpas på sådana skattefrälseräntor, hvilka tillförene någon, om ock kortare tid varit förenade med jordeganderätten, ehuru såväl rätten till räntan som till jorden nu mer vore skild, och att så beskaffade frälseräntor icke kunde af statsverket inlösas. Likaså har kammarkollegium ansett oftanämnda förordnings föreskrifter icke vara tillämpliga i fråga om sådana skattefrälseräntor, hvilka nu utgå af hemman, som tillika med samma hemmans räntor under äldre tider tillhört kronan och af denna blifvit försålda till enskilda personer, i hvilkas hand jordegande- och ränterätten sålunda varit förenade, enär så beskaffade räntor ansetts vara likartade med vanliga frälsekatte-
 räntor, hvilka förordningen af den 11 september 1885 icke afsåge.

I fråga om förstnämnda slag af frälseräntor eller sådana, som, ehuru af skattefrälsernatur, tillförene varit med jordeganderätten förenade, torde icke böra förbises, att föreningen af jordeganderätten med rätten till räntan ofta nog uppkommit derigenom, att räntegifvaren underlåtit eller icke förmått erlægga räntan, och att räntegifvaren för att utbekomma sin fordran, till hvars gäldande annan tillgång hos räntegifvaren saknats, måst dels frivilligt och dels efter exekutiva åtgärder inköpa sjelfva hemmanet, som dock snart åter blifvit till annan person försåldt; vid hvilket förhållande föreningen af eganderätten till jord och räntan endast afsett en liqvitationsåtgärd, som ej gerna borde kunna inverka på det föregående förhållandet mellan rätten till räntan och rätten till jorden. Hvad beträffar det andra slaget af frälseräntor eller sådana, som nu utgå af hemman, hvilka tillika med hemmanets ränta blifvit i äldre tider af kronan försålda till enskilde och oftast kort efter statens försäljning af jord och ränta blifvit skilda från jordeganderätten, hvarefter räntan utgått under många generationer, ofta allt sedan 1600-talet, så hafva räntegifvarne af denna kategori alltid ansett sig fullkomligt likstälde med utgifvarne af rena skattefrälseräntor och således berättigade att åtnjuta de förmåner, som beredts dem, hvilkas räntor blifvit till staten inlösta. Det blef först vid tillämpningen af kongl. förordningen den 11 september 1885, som skilnaden emellan de begge slagen af räntegifvare utröntes.

Att kammarkollegii tolkning af nämnda förordning framkallat mycket missnöje, torde en hvar finna helt naturligt, liksom ock att ett dylikt missnöje är väl befogadt, synnerligast som till följd dels af ofullständiga anteckningar från äldre tider, dels af otydliga och svårfattliga uttryck i gamla urkunder, kammarkollegium icke alltid kan med säkerhet afgöra, huruvida en frälseränta skall hänföras till den ena eller andra kategorien.

Då ju hufvudsyftet med kongl. förordningen den 11 september 1885 var att såvidt möjligt vore bereda egarne af skattefrälsehemman likställighet med kronoskatte, men sådant genom vederbörandes tolkning af förordningen (hvarigenom Riksdagens och Regeringens förenade åtgärder i förevarande ämne till god del förfelats) sålunda icke vunnits, torde en hvar finna, hurusom det är af nöden att man ofördröjligen söker undanröjja de hinder, som må förefinnas för inlösande af nu anförda slag af frälseräntor, hvilka ju alla ursprungligen varit krono- och för den skull med allt skäl böra anses lika med vanliga skattefrälseräntor.

Ur statsregleringssynpunkt är denna fråga af ringa betydenhet, enär dels icke så synnerligt många af här ofvan antydda slag af frälseräntor torde förefinnas, och dels staten efter skedd inlösen ju eger uppbära

räntan; men ur synpunkten af en rättvis och lika beskattning har den en ingalunda oväsentlig betydelse.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt föreslå,

det Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för inlösande till statsverket af

dels sådana skattefrälseräntor, som för närvarande äro från jordeganderätten skilda utan hinder deraf att samma räntor tillförene varit med jordeganderätten förenade, och dels sådana räntor, hvilka nu utgå af hemman, som tillika med hemmanets ränta ursprungligen tillhört kronan och af denna blifvit försålda till enskilde, i hvilkas hand jord och ränta vid köpet från kronan varit förenade.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 27 januari 1891.

Nils Olsson

från Södermanlands län.

Häruti instämma:

J. August Sjö.

P. G. Petersson.

Emil Olsson

i Kyrkebol.